

zie opm.
[handwritten signature] 25/9

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Auteur

Datum

19 september 2024

Kenmerk

DGA-PAV / 87129695

RT-0000076372

Kopie aan

Bijlage(n)

1

nota

Koepelrapport tussenevaluatie KRW - BO KRW 25
september

Parafenroute

Aanleiding

Bijgevoegd treft u een 75% versie van de koepelrapportage van de tussenevaluatie Kaderrichtlijn water (KRW) aan. Deze versie staat op de agenda van het Bestuurlijk Overleg KRW, welke door LVVN op 25 september waar u ambtelijk wordt vervangen.

Advies

1. U kunt kennisnemen van deze conceptversie van het koepelrapport van de tussenevaluatie KRW.
2. U wordt geadviseerd om in te stemmen met het voorstel voor reactie in het BO KRW van 25 september met de volgende insteek:
 - a. De vraag te stellen waaraan wordt gedacht bij effectieve maatregelen voor doelbereik KRW en wat de insteek van dat hoofdstuk van het koepelrapport zal zijn. Voor nutriënten uit de landbouw komt hiervoor een 8^e actieprogramma. Dit traject is gestart.
 - b. Dat voor nutriënten LVVN ook een bronnenanalyse uitvoert om de omvang van de opgave voor de landbouw voor de waterkwaliteit op het niveau van stroomgebieden in beeld te brengen.
 - c. Voor gewasbeschermingsmiddelen dat rijk provincies en waterschappen een gezamenlijke bevoegdheid hebben aansluitend bij ieders bevoegdheden.

Kernpunten

Algemeen en proces

- IenW heeft met het oog op het voldoen aan de KRW-doelen in 2027 een impulsprogramma opgericht. Het definitieve koepelrapport bevat het resultaat van de huidige toestand van de waterkwaliteit, een prognose en mogelijke effectieve maatregelen voor behalen van de KRW-doelen in beeld brengen (tussenevaluatie KRW).
- Het concept koepelrapport brengt de resultaten bij elkaar van de verschillende onderzoeken die voor de tussenevaluatie van de Kaderrichtlijn water zijn

Ontvangen BPZ

uitgevoerd en biedt een samenvattend overzicht van de huidige waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater) en een prognose richting 2027.

- Één van de onderzoeken, uitgevoerd door Deltares, ziet op de verwachte waterkwaliteit van oppervlaktewateren in 2027 op basis van de afspraken in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, de derogatiebeschikking en de maatregelen in de 3e Stroomgebiedsbeheerplannen.
- Deze uitkomsten zijn ook benut in het waterkwaliteitsonderzoek dat in het kader van de Evaluatie van de Meststoffenwet is uitgevoerd. Dit onderzoek wordt eind van de maand opgeleverd.
- Het conceptrapport bevat nog geen gevuld hoofdstuk over ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op KRW doelbereik, mogelijke effectieve maatregelen en een beschouwing. Als dat hoofdstuk gereed is, ligt het voor de hand om met een lijn vanuit LVVN als onderdeel van een kabinetsreactie te komen.
- Voor zover het gaat om effectieve maatregelen en nutriënten afkomstig van de landbouw is in eerdere kamerbrieven aangegeven dat dit meeloopt in het spoor van het nog op te stellen 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn.
- [REDACTED]
- In het BO KRW van 25 september ligt de huidige 75%-versie van het koepelrapport ter bespreking voor. Begin november zal er een 90%-versie van het rapport besproken worden in het BO. En 11 december zal in het BO Water het definitieve rapport besproken worden. Daarna volgt afronding van het rapport en verzending van het definitieve rapport met de kabinetsreactie naar de Tweede Kamer.

Weergave inhoud concept koepelrapport tussenevaluatie KRW

- Uit de onderzoeken blijkt dat we, inclusief de uitvoering van afgesproken maatregelen, niet op koers zijn om de KRW-doelen te halen in 2027, zowel voor de ecologische als chemische toestand van geen enkel KRW-waterlichamen. Bovendien worden er andere uitdagingen geconstateerd, zoals verder toenemende effecten van klimaatverandering, bevolkingsgroei, economische groei en de impact van invasieve exoten zoals Amerikaanse rivierkreeften en uitheemse waterplanten.
- Ook de toenemende vervuiling (vergrijzing) van het grondwater, met onder meer nutriënten en bestrijdingsmiddelen, betekent op termijn een verslechtering van de waterkwaliteit en steeds grotere bedreiging voor o.a. de drinkwaterbronnen.
- In het rapport wordt geconstateerd dat aan circa 80% van de kwaliteitseisen voor een goede ecologische en chemische toestand wordt voldaan.
- Toch scoort vrijwel geen waterlichaam 'goed', omdat niet aan alle normen (één of meerdere stoffen, waaronder een aantal bestrijdingsmiddelen als specifiek verontreinigende stof voldoet niet) voor een goede ecologische toestand wordt voldaan. Ook bij de chemische toestand voldoet 97% van de waterlichamen niet aan de benodigde eisen voor een goede chemische toestand.
- Het onderzoek naar de landelijke prognose voor het doelbereik in 2027 met behulp van het landelijk waterkwaliteitsmodel, voorspelt dat er meer doelen voor ecologie en nutriënten zullen worden gehaald dan nu het geval is, mits de eerder afgesproken maatregelen worden uitgevoerd.

- Bij de oorzaken waarom de doelen niet worden bereikt, wordt onder andere aangegeven dat dit komt door de discrepantie tussen het Nederlands mestbeleid en de kwaliteitseisen voor nutriënten vanuit de KRW.
- Opgenomen is dat emissie vanuit landbouwgebieden de grootste bron van nutriënten blijft. In 2027 zal de landbouw landelijk in oppervlaktewateren voor 49% bijdraagt aan de stikstofbelasting en voor 50% aan de fosforbelasting. Dit op basis van een bronnenanalyse door Deltares.
- Ook emissies van gewasbeschermingsmiddelen vanuit landbouwgebieden wordt gezien als bememmerend voor KRW doelbereik. De koepelrapportage vermeldt 13 gewasbeschermingsmiddelen die in meer dan 1 % van de waterlichamen tot normoverschrijdingen leiden. Daarvan hebben 8 middelen nog een toelating (6 insecticiden en 2 bodemherbiciden).
- Bij de prognose voor het doelbereik voor oppervlaktewateren voor stikstof en fosfor wordt aangegeven dat richting 2027 meer KRW-waterlichamen gaan voldoen (beoordeling 'goed') als gevolg van autonome ontwikkelingen en effecten van afgesproken maatregelen in oa het 7^e actieprogramma en de derogatiebeschikking. Voor stikstof gaan 11% meer waterlichamen voldoen en voor fosfor 7%. Uitgaande van het gehanteerde one-in-all-in principe voldoet in 2027 76% van de KRW-waterlichamen. Hiermee wordt dus niet voldaan aan de eisen van de KRW.
- Voor de prognose na 2027 wordt aangegeven dat op de zand- en lössgronden in oost en zuid Nederland nitraat een probleem is dat ook samenhangt met droogte (bij droogte meer uitspoeling nitraat) en dat uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het grondwater een knelpunt is voor drinkwaterwinningen.

Voorstel reactie tbv BO KRW

- De suggestie is om te constateren dat:
 - De concept koepelrapportage een goed overzicht biedt van de landelijke status van de waterkwaliteit en perspectief richting 2027.
 - Voor de oppervlaktewaterkwaliteit in 2027 het percentage KRW-waterlichamen met de beoordeling 'goed' toeneemt tot 76% voor nutriënten.
 - Desondanks is de verwachting dat in 2027 de doelen van de KRW nog niet worden bereikt.
 - Aan de resterende opgave zullen alle betrokken sectoren een bijdrage moeten leveren aan het doelbereik van de KRW, waaronder de industrie, RWZI's en de landbouw. Voor nutriënten kunt u aangeven dat LVVN een bronnenanalyse laat uitvoeren om ook de omvang van de opgave voor de landbouw voor de waterkwaliteit op het niveau van stroomgebieden, goed in beeld te brengen. Ambtelijk zal LVVN aan Wageningen en Deltares vragen om afstemming op de bronnenanalyse met het oog op een gedeeld beeld.

Nutriënten

- Bij de uitwerking naar volgende versies van de koepelrapportage wordt voor hoofdstuk 5 nagedacht over mogelijke effectieve maatregelen. U kunt vragen aan welke effectieve maatregelen wordt gedacht en wat de insteek van dat hoofdstuk is.

- Voor nutriënten afkomstig van de landbouw is het belangrijk om te herhalen dat mogelijke maatregelen worden meegenomen in het traject om te komen tot het 8^e actieprogramma. Dit traject loopt en het actieprogramma start per 2026. Het is wel mogelijk om in het koepelrapport effectieve maatregelen op te nemen die door waterschappen (gebiedsgericht) kunnen worden opgepakt.

Gewasbeschermingsmiddelen

- Voor gewasbeschermingsmiddelen kunt u aangeven dat rijk (LVVN én IenW), provincies en waterschappen allen bevoegdheden hebben om emissies van landbouwpercelen naar water terug te dringen. De Tweede Kamer heeft in het voorjaar een motie aangenomen die oproept om bestaande regelgeving optimaal te benutten.
- Daarbij is het goed om zoveel als mogelijk uit te gaan van een gebiedspecifieke aanpak, aansluitend bij bestaande bevoegdheden. Waar landelijk en/of generieke maatregelen nodig zijn, zijn IenW en LVVN in overleg wie wat gaat doen. We richten ons daarbij op drie sporen: gebruik, toezicht en toelating.

Overig

- Indien rivierkreeften ter sprake komen als nieuwe uitdaging voor behalen van de KRW-doelen, kunt u zeggen dat LVVN samen met waterschappen zoekt naar het beheersbaar houden van de schade die de Amerikaanse rivierkreeft aanricht in onze wateren (verdringen van vissen en planten). LVVN heeft gedragsregels voor beroepsvissers en sportvissers vastgesteld.

Toelichting

- Voor gewasbeschermingsmiddelen kan het concept koepelrapport worden benut om focus te brengen in maatregelen voor KRW doelbereik 2027. Nu wordt vaak over de gehele stofgroep bestrijdingsmiddelen of gewasbeschermingsmiddelen gesproken als problematisch. Deze conceptversie beperkt het vraagstuk voor de korte termijn tot 13 middelen waarvan er 7 nog een toelating hebben.
- Voor de bijdrage van de landbouw voor gewasbeschermingsmiddelen wordt uitgegaan van het drie sporenbeleid: maatregelen die *gebruik* en emissies van toegelaten middelen terugdringen, afstemmen van *toelatingscriteria* aan KRW normen en versterkt *toezicht* en handhaving op wettelijke gebruiksvoorschriften.
- Voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen wordt uitgegaan van de afspraak in het Hoofdlijnenakkoord en Regeerprogramma waarbij het kabinet de onafhankelijke adviezen van aangewezen en bevoegde instanties (EFSA, Ctgb) respecteert en dat er geen nationale koppen op de Europese risicobeoordeling worden geïntroduceerd. Dit betekent dat bij afstemmen van toelatingscriteria moeten worden geacht naar de mogelijkheden die nu al in de EU verordening over gewasbeschermingsmiddelen staan.
- Het Regeerprogramma maakt ook melding dat de rijksinzet in het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming wordt voorgezet. De activiteiten in dat programma richten zich vooral op gebruik. Tevens vindt overleg plaats met de sector (LTO/NAJK) over een gebiedsgerichte aanpak om het aantal normoverschrijdingen terug te dringen.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

- Ook heeft overleg plaatsgevonden met NVWA, Waterschappen en VNG (in verband met Omgevingsdiensten) om het toezicht te versterken.

Kenmerk
DGA-PAV / 87129695

Notes

2-1

De vergrijzing van grondwater is niet vooral nutriënten en bestrijdingsmiddelen; juist bij die laatste zie je in de trend dat die minder persistent is. Itt PFAS en pfos stoffen. Dat moet duidelijk ingebracht

3-1

50% zegt niks; 50% van nu 100% is nog altijd de helft; waar het gaat om normoverschrijdingen is het pas van belang.

3-2

3-3

Voor de biologie en ecologie zijn de overstorten ook belangrijk; door tijdelijke zuurstofloosheid wel degelijk forse impact daarop, al is het voor de totale nutriëntenbelasting minder impactvol.